

Malmö högskola

Lärande och samhälle

Barn Unga Samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng

Pedagogers tal om föräldrasamverkan i förskolan

Educators views on parental interaction in preschool

Sandra Holmberg
Therese Nilsson

Lärarexamen 210hp
Barndoms- och ungdomsvetenskap
2013-11-13

Examinator: Gitte Malm
Handledare: Fanny Jonsdottir

Förord

Under den långa arbetsprocess som vi gått igenom har flera personer spelat stor roll för studiens utveckling. Utan dem hade studien inte kunnat formas till det den är idag. Vi vill börja med att tacka de medverkande pedagogerna och förskolechefen för att de delat med sig av sina tankar och erfarenheter. Vi vill också tacka vår handledare Fanny Jonsdottir för att hon ifrågasatt och hjälpt oss utveckla texten, vi vill även tacka för tillgängligheten och den snabba responsen vi fått, utan henne hade studien inte kunnat genomföras.

Då vi anser att examensarbetet är en gemensam process har vi genomfört hela arbetet tillsammans. Vi vill tacka varandra för ett bra samarbete där vi kompletterat varandras erfarenheter och kunskaper på ett bra sätt.

Abstrakt

Syftet med denna studie är ta reda på vad föräldrasamarbete innebär för några verksamma pedagoger och på vilket sätt de skapar möjlighet för föräldrarna att känna sig delaktiga och ha inflytande i verksamheten. Studien har utgått från följande frågeställningar: *Hur arbetar förskolepedagoger för att skapa möjlighet för föräldrarna att känna sig delaktiga och ha inflytande i verksamheten? Erbjuder förskolan i fråga föräldrastödsprogram och i så fall på vilket sätt?*

Genom kvalitativa intervjuer med en förskolechef, fyra förskollärare och en barnskötare söktes svar på frågeställningarna som ligger till grund för denna studie.

Studien visar på en rad olika resultat kring vad föräldrasamverkan innebär och vad som ingår i detta begrepp. Samtlig personal som medverkat har belyst vikten av att arbeta med olika samverkansformer för att de ska kunna nå ut med information som rör verksamheten till alla föräldrar, detta för att skapa möjlighet för föräldrarna att känna sig delaktiga i verksamheten, oavsett vilka förutsättningar föräldrarna har. Pedagogerna talar om ansvaret som vilar på dem när det gäller information kring lärande och utveckling, men även om ett ökat ansvar som innebär det sociala där det handlar om barnens livskunskap, alltså det sociala samspelet med andra barn, föräldrar och personal, som ständigt sker i barnens omgivning. Tankarna kring föräldrasamverkan beskrivs övervägande positivt där pedagogerna anser att det krävs ett nära samarbete med föräldrarna för att verksamheten ska kunna uppfylla uppdraget enligt Läroplan för förskolan, Lpfö98.

Nyckelord: Ansvar, delaktighet, föräldrastödsprogram, inflytande, kommunikation, samverkan, värdegrund.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	9
2.1 SYFTE	9
2.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	9
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	10
3.1 CENTRALA BEGREPP	10
3.1.1 <i>Värdegrund</i>	10
3.1.2 <i>Delaktighet och inflytande</i>	10
3.2 FÖRÄLDRASAMVERKANS UTVECKLING ÖVER TID	11
3.2.1 <i>2000-talets vändning</i>	11
3.3 SAMVERKANS SYFTE OCH INNEBÖRD	12
3.4 PROBLEMATIKEN KRING DET ÖKADE ANSVARET	13
3.5 FÖRÄLDRASTÖDSPROGRAM	14
3.5.1 <i>KOMET - KOmmunikationsMETod</i>	15
3.6 SAMMANFATTNING	16
4. METOD OCH GENOMFÖRANDE	17
4.1 METODVAL	17
4.2 URVAL	18
4.2.1 <i>Presentation av de medverkande pedagogerna</i>	18
4.4 FÖRSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	20
5. RESULTAT OCH ANALYS	22
5.1 PEDAGOGERS SYN PÅ BEGREPPET FÖRÄLDRASAMVERKAN	22
5.1.1 BARN I FOKUS, VÄRDEGRUND OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT	23
5.1.2 FÖRÄLDRASAMVERKAN I PRAKTIKEN	27
5.3.1 <i>Arbetet och visionen kring föräldrasamverkan</i>	30
5.2 FORMELLA FÖRÄLDRASTÖDSPROGRAM	31
5.2.1 <i>Föräldrastödsprogram</i>	32
5.2.2 <i>Resursteamet</i>	33
6. SLUTSATS OCH DISKUSSION	35

7. REFERENSLISTA.....	39
LITTERATUR.....	39
BILAGA 1	42
BILAGA 2	43

1. Inledning

Jag ser att föräldrasamverkan, det är A och O. Har vi inte föräldrarna med oss så har vi ingen verksamhet. För det är liksom grunden att föräldrarna ska känna det som den här... det ska sitta i väggarna, när föräldrarna kommer på besök så ska det kännas: Wow! Här känns det bra!

(Intervju med förskolechefen Karin).

Citatet ovan speglar syftet med denna studie väl, vilket är att undersöka några pedagogers arbete med och erfarenheter av föräldrasamverkan i förskolan. I citatet lyfter förskolechefen vikten av samverkan med föräldrarna i förskolan där Karin menar att själva verksamheten formas utifrån hur pedagogerna bemöter och hanterar föräldrasamarbetet.

Enligt läroplan för förskolan, *Lpfö 98*, (Skolverket, 2013) bör relationen mellan hem och förskola vara nära och förtroendefull för att barn ska få möjlighet till en rik och mångsidig utveckling. Vikten av att föräldrarna ska ges möjlighet till att, inom ramen för de nationella målen, vara delaktiga och ha inflytande över förskolans verksamhet bör av denna anledning belysas. Förutsättningen för att detta ska lyckas är att förskolan i fråga är tydlig i informationen till föräldrarna om deras möjlighet till inflytande (a.a).

Huvudsyftet med studien är att, utifrån yrkesverksamma pedagogers perspektiv, ta reda på hur de ser på och arbetar för att möjliggöra föräldrars delaktighet och inflytande i förskolans verksamhet. Förhoppningen är att skapa en ökad förståelse för vad föräldrasamverkan kan innebära och hur det, i framtiden, kan etablera sig i praktiken. Förståelsen för den utveckling som ständigt sker inom förskola och skola, har blivit påtaglig under vår tid på lärarutbildningen men även under vår verksamhetsförlagda tid. I Skollagen framgår att utvecklingen bidrar till ändrade förutsättningar för föräldrars möjlighet till ökat inflytande och delaktighet i förskolans verksamhet, (Skolverket, 2013; Skollagen, kap 4, 12§, 2013) där vi ställer oss frågande till vad det innebär med ett ökat deltagande från föräldrarna, samt hur några verksamma pedagoger upplever begreppet samverkan.

Studien kommer även undersöka föräldrastödsprogram då erfarenheterna kring de olika stöd som finns att tillgå är närmast obefintlig för oss. Då syftet med de formella stöd som finns är att stärka pedagogers, föräldrars och barns relationer till varandra genom kommunikation, bör detta ämne undersökas parallellt med undersökningen kring vad föräldrasamverkan innebär. Tidigare forskning kring föräldrastöd är begränsat vilket ökar vikten av denna studie. Förhoppningen är att kunna tillföra verksamma samt kommande pedagoger information om det formella stöd som förskolan har möjlighet att erbjuda.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är i huvudsak att belysa vad föräldrasamverkan innebär för några verksamma pedagoger inom förskolan, samt hur de skapar möjligheter för föräldrar att känna delaktighet och ha inflytande i verksamheten.

2.2 Frågeställningar

- *Hur arbetar förskolepedagoger för att skapa möjlighet för föräldrarna att känna sig delaktiga och ha inflytande i verksamheten?*
- *Erbjuder förskolan i fråga föräldrastödsprogram och i så fall på vilket sätt?*

3. Teoretiska utgångspunkter

Inledningsvis i detta kapitel beskrivs kortfattat några centrala begrepp som valts för studien. Därefter beskrivs en kort historisk tillbakablick som handlar om synen på föräldrasamverkan genom tid och hur den förändrats. Följande stycken belyser forskning kring hur föräldrasamverkan fungerar idag. Avslutningsvis beskrivs föräldrastöd och vad det innebär.

3.1 Centrala begrepp

3.1.1 Värdegrund

Värdegrunden som presenteras i Läroplan för förskolan, *Lpfö98*, ligger till grund för det etiska arbetssätt som genomsyrar hela verksamheten. Förskolan vilar på demokratins grund vilket innebär att varje barn ska utveckla förståelser och kunskaper om världen och lära sig respektera sina medmänniskor, de ska även skapa en förståelse för de demokratiska värderingar som finns i Sverige. Värdegrunden beskriver hur pedagogerna på ett professionellt sätt bemöter olika individer, både barn och föräldrar. Alla barn oavsett förutsättningar ska ges möjlighet till utveckling där syftet är att skapa en grund för livslångt lärande och utveckling. Samtlig personal i förskolan har ansvar för att skapa möjligheter för barnen att utvecklas inom de ramar som läroplanen beskriver (Skolverket, 2013).

3.1.2 Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande beskrivs i denna studie som ett sätt för föräldrarna att kunna delta i förskolans verksamhet, vilket utgår från de demokratiska rättigheterna i samhället. Enligt läroplanen ska föräldrarna fungera som ett stöd för barnens utveckling och lärande i förskolan. För att det skall vara möjligt för föräldrarna att kunna delta i verksamheten krävs att pedagogerna erbjuder möjligheter till detta.

Genom att arbeta tillsammans med föräldrarna skapas en god samverkan där barnens utveckling sker i ett nära samarbete mellan pedagoger och föräldrar (Tallberg Broman, 2013).

3.2 Föräldrasamverkans utveckling över tid

Ingegerd Tallberg Broman (2013) talar om den stora förändring som skett inom skolvärden de senaste decennierna, där hon menar att förutom utbildningen har förskola och skola fått ett allt större ansvar för barnets fostran och omsorg. Detta på grund av den välfärdsstatliga uppbyggnad som skett under 1900-talets senare del. Uppbyggnaden innebar att det moderna samhället behövde individer som utvecklat nya kunskaper. Här spelade förskola en viktig roll då det ansågs vara inom denna institution som de nya kunskaperna utvecklades. Föräldrarna ansågs inte kompetenta nog för att klara av att utveckla sina barn i den utsträckning som krävdes för denna uppgift, vilket gav förskolan ökat ansvar. Tallberg Broman (2013) menar att det fanns en önskan från skolvärlden om en markant skillnad på hem och skola ur ett professionellt perspektiv då det ansågs hävda läraryrkets profession. Den tidiga förskolan fostrade både barn och föräldrar då förskolan till stor del var inriktad på hem och familjesituationer. Det hölls både mammamöten och pappamöten med syfte att utbilda föräldrarna i hur de skulle hantera sina barn i olika sociala-, utbildnings- och uppfostranssituationer (Tallberg Broman, 2013).

3.2.1 2000-talets vändning

Argumenten för ett gott samarbete mellan hem och förskola/skola hade i början av 2000-talet ökat, menar Tallberg Broman (2013), då det ansågs viktigt för att förskolan och skolan skulle lyckas nå sina mål. 1960-1970-talets tro om en sammanhållande och enhetlig skola utan föräldrainflytande, har nu vänt i motsatt riktning där ett nära samarbete med föräldrarna anses gynna gemenskapen och ett enhetligt samhälle (Tallberg Broman, 2013).

Tidigare forskning talar om att samverkan ska syfta till att förskolan och skolan når sina mål (Flising, Fredriksson & Lund, 1996) vilket ändrats till en vidgad syn på samverkan där målet idag är att skapa ett enhetligt samhälle (Tallberg Broman, 2013).

Tallberg Broman (2013) menar att förskolan och skolan gått från en institution där påverkan på familjen handlade om bestämmelser och informativa samtal till en demokratiserad del av samhället där kommunikationen är ömsesidig mellan förskollärare, barn och föräldrar. Tack vare den ökade ömsesidighet som finns skapas en vidare förståelse parterna emellan vilket ger föräldrarna en inblick i förskolans och skolans mål och visioner och verksamheten en inblick i föräldrarnas erfarenheter (Tallberg Broman, 2013).

3.3 Samverkans syfte och innebörd

Jonsdottir och Nyberg (2013) menar att det övergripande syftet med föräldrasamarbete för personal i förskolan, är att personal och föräldrar tillsammans ska verka för barns utveckling och välmående. Detta vida syfte har de delat upp i fyra olika teman som alla behövs tillsammans för att få ett fungerande samarbete mellan förskola och hem. Att skapa en *trygg och tillitsfull relation* mellan barn, föräldrar och pedagoger, att pedagoger ska kunna *erkänna föräldrarnas förutsättningar, behov och kompetenser*, att ge föräldrarna insyn i verksamheten genom att erbjuda möjlighet till *delaktighet och inflytande* och att öppna upp för *föräldranätverk*. Ett mönster som synliggörs i studien som Jonsdottir och Nyberg (2013) gjort är personalens generella uppfattning om att trygga föräldrar ger trygga barn, vilket de menar är det primära syftet med föräldrasamarbete. För att kunna skapa en tillitsfull relation till föräldrarna krävs ett erkännande av den enskilda föräldern som individ där pedagogen tar tillvara på och lyssnar till dennes kompetens och erfarenheter. Att som pedagog vara lyhörd och öppen för föräldrars synpunkter innebär möjlighet till delaktighet och inflytande för föräldrarna. Den fjärde byggstenen är föräldranätverk vilket innebär ett socialt nätverk föräldrarna kan skapa om de får möjlighet att lära känna varandra. Föräldrarna får förutom stöttning från förskolans pedagoger även stöttning från andra föräldrar, de sociala nätverken anses även vara en fördel för barnens utveckling (a.a).

Att erkänna den enskilda föräldern är en avgörande faktor för att kunna möta föräldern på den nivå som krävs för att skapa en god relation (Jonsdottir & Nyberg 2013). Mariann Enö (2013) talar om problematiken kring hur pedagoger kommunicerar med föräldrar och vad som händer när pedagoger talar ett språk som föräldrarna inte förstår.

De kommunikationsformer som pedagogerna använder, menar Enö, kan medföra en positiv och öppen relation mellan föräldrar och pedagoger där föräldrarna känner sig trygga och välkomna att delta i förskolans verksamhet. Använder pedagogerna sig av ett språk föräldrarna inte förstår kan detta dock innebära en negativ syn på relationen och ett förtroende kan förloras. I vilket sociokulturellt bostadsområde förskolan ligger har stor betydelse för hur pedagoger och föräldrar samverkar menar Enö, en förskola som ligger i ett område där den ekonomiska statusen är hög kan innebära annolunda problemområden än i en förskola där de ekonomiska resurserna är betydligt lägre (a.a).

Till exempel i ett område med hög ekonomisk status och där föräldrarna är högutbildade upplevs lärarprofessionen lägre än i de lågutbildade områden där föräldrarna ser pedagogerna som experter och gärna kommer med frågor angående sina barn. Vikten av att kunna kommunicera på olika plan, menar Enö, är en avgörande faktor för ett gott samarbete mellan pedagoger och föräldrar (Enö, 2013).

3.4 Problematiken kring det ökade ansvaret

Med ökad föräldrasamverkan kommer även en del problematik som Tallberg Broman (2013) valt att lyfta, hon menar att med delaktighet kommer ett tydligare ansvar både ur ett föräldraperspektiv och ur ett pedagogiskt perspektiv. Ur föräldrarnas perspektiv kan detta medföra en stress över kraven om deltagande i samhället, vilket i sin tur kräver goda resurser. Goda resurser innebär enligt Jutta Balldin (2013) ökad arbetstid, där ökad arbetstid ger god ekonomi men i gengäld minskar omsorgstiden då föräldrarna spenderar mer tid på sin arbetsplats. Här krockar praktiken med föreställningarna om hur den goda modern bör vara. Den goda modern är en person som planerar sin tid rätt, ammar sina barn länge och hon går självklart ner i tjänst för att öka omsorgstiden (Balldin, 2013).

Tallberg Broman (2013) presenterar ett resultat där förskollärare och lärare talar om alla de krav som ställs på föräldrarna, de ska jobba full tid, ha ett fint hem med väluppfostrade barn som ska gå på fritidsaktiviteter och så vidare. Resultatet visar tydligt en förståelse från förskollärarnas sida gentemot föräldrarna.

Problematiken kring pedagogerna handlar om att det ökade engagemanget från deras sida innebär högre krav och fler ifrågasättande av lärarrollen vilket de anser kan vara svårt att hantera. Förskollärarna måste ta hänsyn till föräldrarnas synpunkter, samtidigt som de ska förklara att de måste utgå från styrdokumentet som finns i förskolan för att eleverna ska kunna nå sina mål. Ytterliggare en undersökning, vilken bygger på enkätmaterial från 1700 lärare, visar att lärarna ansåg sig dessutom ha bristande kompetens vad gäller hantering av kraven för inflytande och delaktighet (Tallberg Broman, 2013). Vidare menar Jonsdottir och Nyberg (2013) att samarbetet mellan föräldrar och pedagoger är komplicerat och kräver att förskolans personal har ett reflekterande förhållningssätt till den egna professionaliteten. De lyfter vikten av att dels ha ett reflekterande tänkande kring förhållningssätt och egna uppfattningar samt att vara medveten om familj och föräldrars olika villkor. Öppenheten och den reflekterande tankegången hos pedagogerna skulle kunna medföra en ökad förståelse för föräldrar och deras erfarenheter. Detta skulle i sin tur leda till ett ömsesidigt erkännande där föräldrarna växer i sitt föräldraskap och pedagogerna i sin lärarroll (Jonsdottir & Nyberg, 2013).

3.5 Föräldrastödsprogram

Denna studie riktar sig till det formella stöd som innebär olika program förskolor erbjuder föräldrar i syfte att stärka dem i sin föräldraroll. Programmen sker i form av utbildningar i grupp eller enskilt, samtal med barnpsykologer eller i form av föreläsningar (Bokström & Sarkadi, 2013). Bokström och Sarkadi menar att föräldrastöd kan delas upp i två delar, det informella, vilket är det stöd föräldrar kan få på hemmaplan, till exempel barnpassning av släktingar, samt det formella stöd som erbjuds inom förskolan (2013). Föräldrastödsprogrammen, som beskrivs i denna studie, bygger på erfarenheter från föräldrar med barn som har behov av särskilt stöd. I Sverige har programmen inte funnits länge för förskolan. Pedagoger i förskolan ser föräldrastödsprogram som ett komplement till förskolan och inte som något eget. På förskolor där pedagoger har kunskap om föräldrastödsprogram visas en ökad utveckling hos både barn och föräldrar till skillnad från förskolor där pedagogerna har väldigt lite eller obefintlig kunskap om hur de kan stödja föräldrar i sin föräldraroll (Länsstyrelsen, 2013-09-10).

I flertalet föräldrastödsprogrammen arbetar föräldrarna utifrån tre olika moment, vilka handlar om att ge barnet positiv uppmärksamhet, att vara tydlig i kommunikationen och möta barnet på ett genomtänkt sätt vid eventuella konflikter (Bokström, Sarkadi, 2013). Föräldrarna får hjälp genom konkreta verktyg som de kan använda sig av, för att kunna lösa olika situationer med sina barn. Verktygen ger dem positiva och stöttande färdigheter i olika uppfostringsstrategier. Det slutgiltiga resultatet av föräldrautbildningen anses ge bättre resultat om föräldrarna får denna utbildning eller stöd när barnen är små. När föräldrarna deltar i föräldrastödsprogram får de möjlighet att reflektera över sina uppfostringsproblem i lugn och ro mellan utbildningstillfällena. Reflektionerna från den föregående veckan diskuteras vid nästa tillfälle tillsammans med andra vuxna som deltar i träffarna (Länsstyrelsen, 2013).

Det finns även stöd för pedagoger i förskoleverksamheter, så kallade resursteam, som är knutna till kommunen. Även kommunen som valts för denna studie använder sig av ett resursteam. Ett resursteam består oftast av specialpedagog, talpedagog/logoped, resurspedagog och förskolepsykolog. Förskolan tar hjälp av resursteamet vid eventuella problematiska situationer i barngruppen eller i föräldrasamarbetet. Teamet besöker förskolan och genom samtal med personalen och observationer av barngruppen ger de användbara tips och råd till pedagogerna. Teamet kan även kopplas in vid enskilda fall där socialen är inkopplad, de kan då finnas dels i förskoleverksamheten men även i hemmet för att stötta föräldrar och pedagoger (Ekerö, Svalövs & Lerums kommun, 2013).

3.5.1 KOMET - KOmmunikationsMETod

KOMET kommer ursprungligen från Oregon, USA som sen tagits vidare till Sverige och anpassats till de svenska förhållandena för skolvärlden. KOMET är en utbildning för föräldrar till barn mellan 3-12 år med avvikande beteenden, exempel på avvikande beteenden kan vara att barnen är utåtagerande, har sociala problem med kompisar eller att de har svårt att koncentrera sig (Länsstyrelsen, 2009).

Programmet går ut på att stötta föräldrar och barn i kommunikationen med varandra, vilket medför att bråk och konflikter minskar. KOMET är en föräldrautbildning som är knuten till förskolan där de medverkande pedagogerna arbetar. Anmälan sker dock inte genom förskolan utan det gör föräldrarna hemifrån via kommunens hemsida. Själva utbildningen går till på följande vis, flera föräldrar träffas tillsammans i grupper som leds av två gruppleddare. Under en elva veckors period träffas gruppen en gång i veckan och diskuterar olika problematiska situationer i vardagen som de får respons på av gruppleddarna. Responsen är i form av konkreta tips och råd vilka föräldrarna kan använda sig av. Föräldrarna får dessutom med sig läxor hem i form av övningar de kan träna på mellan träffarna, övningar som hjälper dem hantera situationer med sina barn och tonåringar. Träffarna bygger på aktivt deltagande och för gruppen autentiska situationer vilket medför mycket diskussioner. Huvudsyftet med denna typ av utbildning är att ge föräldrar verktyg som ska förbättra kommunikationen med barnen (KOMETprogrammet, 2013).

3.6 Sammanfattning

De olika forskarnas teorier, som presenterats i litteraturgenomgången, kring föräldrasamverkan och föräldrastödsprogram belyser de olika faktorer som de anser vara avgörande för att pedagogerna ska kunna möjliggöra ett fungerande samarbete med föräldrarna. De faktorer som presenterats, varvat med ytterligare begrepp, så som ansvar, kommunikation, värdegrund, delaktighet och inflytande utgör en plattform för undersökningen och strukturen i denna studie.

4. Metod och genomförande

I detta kapitel beskrivs vilken metod som valts för att genomföra denna studie. Val av metod för insamlandet av empirin beskrivs inledningsvis vilket följs av en beskrivning av urval och studiens genomförande.

4.1 Metodval

Kvalitativa intervjuer som metod anses lämplig för denna typ av studie då studien strävar efter att fånga pedagogers erfarenheter, åsikter, visioner, teorier och synsätt om föräldrasamverkan. Larsen (2009) menar att intervju ger ett djupt och brett helhetsintryck då intervjuaren sitter ansikte mot ansikte med informanter och respondenter (Larsen, 2009). Med en kvalitativ intervju menar Patel och Davidsson (2011) att det är lättare att få en ökad förståelse inom ämnet då det ger studien en vidare inblick i informanternas och respondenternas åsikter, tankar och hur de praktiskt arbetar med ämnet i fråga (Patel & Davidsson, 2011). Detta har stor betydelse för vår studie då vi vill undersöka hur pedagogerna arbetar för att ge föräldrarna möjlighet till delaktighet och inflytande.

Intervjuguiden (se bilaga 1) som utformats för denna studie är semistrukturerad, vilket innebär att frågorna i detta fall är strukturerade till viss del. En strukturerad intervju följer en strikt plan med frågor som kräver tydliga svar vilket innebär att informanten/respondenten inte får möjlighet att tala fritt (Larsen, 2009). Strukturerad intervju skiljer sig från semistrukturerad intervju som kan vara uppdelad i teman med öppna frågor där respondenterna tillåts att tala fritt kring ämnen som de olika temana utgör. En ostrukturerad intervju ger informanten/respondenten möjlighet att svara på frågorna med sina egna ord vilket gör att deltagarna och intervjuaren skapar dialogen tillsammans (Larsen, 2009; & Patel & Davidsson, 2011). Larsen (2009) belyser vikten av att hålla samtalet inom ramen för studien vilket är intervjuarens ansvar. Guiden är fördel uppdelad i några olika teman dels för att hålla fokus på ämnet samt för att få tydliga svar på frågeställningarna. De olika teman som valts är:

- Informantens/Respondentens bakgrund
- Det praktiska arbetet kring föräldrasamverkan, hur kommunikationen fungerar samt hur informanten/respondenten önskar arbeta med föräldrasamverkan
- Föräldrastödsprogram, där vi undersöker vad begreppet föräldrastödsprogram innebär samt hur de arbetar med det.

4.2 Urval

I detta kapitel presenteras de medverkande pedagogerna som samtliga arbetar på samma förskola. Viktigt att poängtera är att samtliga namn är fiktiva (Vetenskapsrådet, 2002).

4.2.1 Presentation av de medverkande pedagogerna

De sex intervjuer som gjorts med personalen på förskolan utgör empirin för denna studie.

- *Förskolechefen*, Karin, 58 år, har i grunden förskolläraryr utbildning och på det en rektorsutbildning. Hon har arbetat som förskollärare i cirka 10 år, blev sedan chef för förskolan. Rektorsutbildningen gick hon 1999 och har arbetat som förskolechef sedan dess.
- *Förskollärare 1*, Frida, 30 år. Hon är utbildad förskollärare och har arbetat som förskollärare i 7 år.
- *Förskollärare 2*, Eva, 42 år. Hon har arbetat som barnskötare i 13 år och som förskollärare i 10 år.
- *Förskollärare 3*, Petra, 44 år. Hon har arbetat som förskollärare sedan 24 år tillbaka.
- *Förskollärare 4*, Lilian, 50 år. Är utbildad förskollärare sedan 2010 och har arbetat inom förskola sedan 1980-talet.
- *Barnskötaren*, Caroline, Utbildade sig på gymnasieprogrammet Barn och fritid och har arbetat inom barnomsorgen i 10 år.

Förskolan i fråga ligger i en ort på landsbygden. Förskolan består av sex avdelningar där fyra av dem har barn mellan 3-5 år och de resterande två har barn mellan 1-3 år. Pedagogerna som intervjuats kommer från tre olika avdelningar vilket ger en bred helhetssyn över arbetet med föräldrasamverkan och föräldrastöd på förskolan.

Valet av individer är subjektivt, vilket innebär att det riktas till personer med relevanta kunskaper om och erfarenheter av det aktuella ämnet (Denscombe, 2009). Studien begränsas dock ur ett generaliseringsperspektiv, då det enbart är en förskola som undersökts, men med hänsyn till de ramar och tidsbestämmelser för studien anses materialinsamlingen och studiens storlek vara rimlig (Halvorsen, 1992). Med tanke på de problemområden som presenterats ansågs det relevant för förståelsen kring ämnet att börja intervjua informanten, förskolechefen. Informant är den person som har en mer generell information om det aktuella ämnet, en extra observatör med lokalkännedom (Repstad, 1999). Karin har en mer övergripande syn på hur personalen bör arbeta med föräldrasamverkan på den utvalda förskolan. Förutom Karin har det gjorts intervjuer med fem respondenter, förskollärare och en barnskötare, detta för att undersöka hur de arbetar rent praktiskt på avdelningarna samt att undersöka hur de verksamma pedagogerna ser på föräldrasamverkan och föräldrastöd. Respondenter är de personer som talar utifrån sig själv, tankar, känslor samt i detta fall om hur de arbetar i praktiken (Repstad, 1999).

Undersökningen kring föräldrastöd riktas till föräldrautbildningen KOMET, på grund av att förskolan i fråga är knuten till detta program. Tidigare information om KOMET är hämtat från KOMET-programmets hemsida som är gjord av Stockholms stad, men är allmängiltig för övriga kommuner (Stockholmsstad, 2013). I efterhand anser vi att validiteten i det insamlade materialet kring föräldrastöd ökat om en intervju med ansvarig från kommunen även gjorts då detta hade styrkt materialet.

4.3 Genomförande

Undersökningen började med att informera informant och respondenter, dels om syftet med studien, dels att empirin endast kommer användas till denna studie, vilket gjordes i form av ett brev som delades ut innan intervjuerna ägde rum (se bilaga 2).

Genom mailkontakt bokades intervjun med informanten Karin in. Intervjuerna med de övriga respondenterna bokades vid ett besök på förskolan. Med hänsyn till personalstyrkan och den dagliga verksamheten erbjöds pedagogerna att välja tider för intervjuerna. De erbjöds också att en av oss kunde stanna kvar i barngruppen som stöd då en personal deltog i intervjun.

Intervjun med Karin ägde rum på hennes kontor och varade i cirka 30 minuter, samtalet började med information om att intervjun kom att spelas in och att hon närsomhelst fick stoppa samtalet om hon så önskade. Denna information fick samtliga respondenter innan intervjuerna startades. Intervjun med barnskötaren varade i cirka 15 minuter och ägde rum i ett grupprum där även de övriga intervjuerna hölls, under denna intervju var en av oss i barngruppen medan den andra höll i intervjun.

Under två av tre intervjuer med förskollärare var en av oss delaktig i barngruppen medan den andra intervjuade vilket var uppskattat av den övriga personalen på avdelningarna. Dessa intervjuer varade i cirka 20 – 30 minuter. Under samtliga intervjuer var följdfrågorna som ställdes viktiga då det hjälpte respondenterna att utveckla sina svar vilket gav studien en vidare och djupare empiri.

När intervjuerna var färdiga, transkriberades dessa. Empirin har därefter brutits ner i mindre delar, analyserats och kategoriserats utifrån de teoretiska begrepp som ligger till grund för studien, parallellt med att examensarbetet skrevs fram.

4.4 Forskningsetiska överväganden

I undersökningen har vi noga följt de forskningsetiska principerna vilka Vetenskapsrådet beskriver. Vi utgick från de fyra olika kraven: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

Informationskravet uppfylldes genom både muntligt information och ett informationsblad (se bilaga 2) där vi som forskare har informerat de medverkande pedagogerna om vad syftet med studien är och vad materialet skall användas till.

Vad gäller *samtyckeskravet* så fick de medverkande pedagogerna frågan om de ville delta, då fick de också information om att det var ett frivilligt deltagande. Innan intervjuerna genomfördes fick de muntligen information om att de har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst under undersökningens gång. För att kunna följa *konfidentialitetskravet* så blev de medverkande informerade genom ett informationsblad, om att alla uppgifter skall vara anonyma så ingenting kan kopplas till vem och vilken förskola det är som har medverkat i undersökningen. För att det skall vara anonymt har vi valt att använda fiktiva namn på de medverkande pedagogerna och förskolan. För att *nyttjandekravet* ska uppfyllas fick de medverkande information genom ett informationsbrev att all empiri som samlas in kommer endast användas till denna undersökning och inte till något annat (Vetenskapsrådet, 2002).

5. Resultat och analys

I detta kapitel besvaras frågeställningarna som ligger till grund för studien. Vi har valt att strukturera kapitel 5 utifrån våra frågeställningar. I första delen besvaras frågeställning 1 och i andra delen besvaras andra frågeställningen. Vi har dessutom valt att dela upp de olika delarna utifrån de centrala begrepp som står till grund för studien.

5.1 Pedagogers syn på begreppet föräldrasamverkan

I denna del besvaras den första frågeställningen som lyder: *Hur arbetar förskolepedagoger för att skapa möjlighet för föräldrarna att känna sig delaktiga och ha inflytande i verksamheten?*

För de flesta pedagoger som medverkat i denna studie innebär begreppet föräldrasamverkan i stort samma sak. Det finns en generell överenskommelse över att samverkan handlar till stor del om den *dagliga kontakten* som sker, till exempel vid hämtning och lämning. En problematik pedagogerna kan se vid dessa tillfällen kan vara att föräldrarna ibland är stressade. Pedagogerna talar om att det då bör ges andra möjligheter och tillfällen för föräldrarna att få en inblick i förskolans verksamhet, utöver föräldramöte och utvecklingssamtal, och hur barnen haft det under dagen. Pedagogerna lyfter vikten av att nå ut till alla föräldrar vilket kan innebära att kommunikationen mellan pedagoger och föräldrar bör ske på flera olika plan. Alla föräldrar har olika förutsättningar vilket ställer ytterligare krav på de olika kommunikationsmöjligheter som ges. Karin, förskolechefen, ser inte detta som ett problem utan beskriver det på följande vis:

...alltså vi har ju många olika vägar och gå genom att sätta upp bilder, skicka hem kanske lite infobrev, nu händer det här och detta.. och alltså synliggöra verksamheten. Vi är ju inne, vi satt här nu innan med att kanske lägga ut blogg, pluttra, använda det digitala ännu mer än vad vi gör idag, det tror jag är ett sätt...

(Intervju med förskolechefen, Karin)

Vikten av att nå ut till alla föräldrar är en avgörande faktor för att kunna skapa ett fungerande samarbete med hemmen.

Enö, Tallberg Broman, Jonsdottir och Nyberg (2013) är alla överens om att ett nära och förtroendefullt samarbete mellan pedagoger och föräldrar bör finnas. Ett nära samarbete anses kunna minska klyftan mellan förskola och hem vilket skapar en samhörighet, barnens två världar förs samman. Med barnens två *världar* menas att förskolan för sig är en värld som barnen vistas i på dagarna, den andra världen är utanför skolan med familjen. Karin lyfter betydelsen av att förskolan inte blir en värld för sig utan att den ska samarbeta med hemmet, att som pedagog få med sig föräldrarna anser hon vara nyckeln till att samarbetet skulle fungera:

...alltså ju mer man involverar föräldrarna desto mer kan dom komma med, input utifrån så att inte skolan/förskolan blir en egen värld.

(Intervju med förskolechefen Karin)

Ansvar för att föräldrarna ska ges möjlighet till delaktighet i verksamheten vilar på pedagogerna. Ur empirin för denna studie beskrivs tydligt att ett lyssnande på och en förståelse för föräldrarnas synpunkter skapar den tillit och det förtroende som bör finnas mellan hem och förskola, för att de tillsammans ska kunna skapa de bästa förutsättningar för barnens utveckling.

5.1.1 Barn i fokus, värdegrund och förhållningssätt

Analysen av empirin för denna studie ger en tydlig bild av de medverkande pedagogernas tankar kring vad föräldrasamverkan innebär för dem. Samtliga talar om vikten av att ha barnen i fokus när de samarbetar med föräldrarna då det är barnens utveckling och välmående som är det primära syftet i förskolans uppdrag. Med barnen i fokus menar pedagogerna, att oavsett eventuella problem som kan uppstå i samarbetet mellan pedagoger och föräldrar, är det viktigt att alltid hålla barnen utanför. Att barnen inte blir negativt påverkade menar de är av stor betydelse för barnens relation till och förtroende för pedagogerna och förskolan. Att arbeta utifrån förskolans värdegrund innebär att kunna acceptera och ha en förståelse för andra människors erfarenheter, olikheter och förutsättningar (Skolverket, 2013).

Förutfattade meningar bör läggas åt sidan för att kunna skapa en mötesplats på en respektfull och ömsesidig nivå. Pedagogerna i denna studie ser det som en utmaning att kunna förhålla sig professionellt till de olika faktorer som spelar in i det dagliga arbete de utför på sin arbetsplats, där föräldrasamarbetet utgör en betydande del.

Förskolläraren Lilian talar om fördelar med föräldrasamverkan, hon belyser vikten av att föräldrarna ska kunna komma med sina synpunkter och känna sig trygga i det, hon menar att pedagogernas förhållningssätt till eventuell kritik från föräldrar har stor betydelse där det negativa bör vändas till något positivt:

... Sen är nackdelar ett ställningstagande kan jag kanske känna... Att man är människokännare, man lär sig och känna av. Fördelar kan de ju vara att man lär sig att ta andra människor. Nackdelar är att man får kritik men då får man inte ta de privat eller personligen. Men man måste ta det professionellt när man får kritik.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

Lilian belyser här vikten av att ha ett professionellt förhållningssätt både när samarbetet med föräldrarna fungerar bra och när det fungerar mindre bra. Hon kan se en del svårigheter kring att hantera eventuell kritik riktad till verksamheten eller pedagogerna. Lilian tillsammans med de övriga pedagogerna beskriver att hantering av kritik på ett professionellt vis handlar om att kunna vända kritiken till något positivt som endast kan föra den pedagogiska rollen framåt i utvecklingen. Jonsdottir och Nyberg (2013) tydliggör vikten av att ha ett ifrågasättande förhållningssätt till den egna lärarrollen för att kunna utvecklas tillsammans med barn, föräldrar och verksamhet, vilket krävs för att samarbetet mellan hem och skola ska kunna fortgå. En ömsesidig förståelse och ett ömsesidigt erkännande mellan föräldrar och personal anses kunna utveckla dels lärarens roll men även föräldrarnas roll (a.a). Förskolläraren Petra talar om vikten av att få input från föräldrarna:

Man ska ju alltid lyssna på föräldrarna tycker jag, varför de önskar det såhär och så. Jag tycker att det är bra om man blir lite ifrågasatt ibland, att föräldrarna ställer frågor. Ibland kan man ju komma in i ett visst hjul så snurrar de på...

(Intervju med förskolläraren Petra)

Vidare beskriver Petra att förståelsen för föräldrarnas önskemål och synpunkter är viktig då det inte alltid handlar om kritik utan att den egna rollen som pedagog bör kunna ifrågasättas för att kunna utvecklas i sin profession. Hon ser det som en fara att hamna i ”hjulet som bara snurrar på” där hon menar att utvecklingen av den egna yrkesrollen stanna upp, tiden går men utvecklingen står still.

Ansvar för att barn formas till individer med bästa förutsättningar att möta den verklighet som väntar efter förskolan, ligger gemensamt hos pedagoger och föräldrar (Tallberg Broman, 2013). Lilian talar om ett ökat initiativ och delaktighet från föräldrarnas sida:

Ja föräldrasamverkan, har blivit mer aktiva föräldrar. Men samtidigt har jag med vuxit och följt utvecklingarna. Men jag tror att föräldrarollen är starkare nu än vad den var förr... Jag tror det för att föräldrarna säger mer vad de tänker och tycker och har mer inflytande. De känner nog att de får lov att ha mer inflytande. Så tror jag att det kan va. Det står också i läroplanen som vi har fått, det hade vi ju inte när jag började arbeta... Förskolans läroplan.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

Lilian kan se en förändring sedan hon började arbeta inom barnomsorgen där föräldrarna blivit aktivare i sin inflytande roll, men också att hon vuxit med i utvecklingen som skett, vilket hon ser som positivt. Hon kan även se att föräldrarna känner sig välkomna att medverka i förskolans verksamhet, vilket tyder på en ökad styrka i föräldrarnas medvetenhet om rättigheter de har till delaktighet och inflytande. Respondenterna beskriver vikten av att hela tiden arbeta för att kunna nå ut med information till alla föräldrar. Genom att använda sig av olika informationsformer så som brev, föräldramöten, den dagliga kontakten bloggar och så vidare ökar de möjligheterna för ett aktivt deltagande i verksamheten från föräldrarna.

Läroplan för förskolan, Lpfö98, belyser det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten vilket alla verksamma pedagoger inom förskolan ska arbeta utifrån. De vuxnas förhållningssätt gentemot varandra påverkar barns upplevelser av demokratiska situationer som förekommer där målet är att öka förståelsen för andra människors rättigheter och skyldigheter vilket visar på betydelsen av vuxna förebilder (Skolverket,

2013). Eva beskriver en problematik hon upplevt kring föräldrars oro för att dela med sig av kritik riktad mot verksamheten eller pedagoger:

...jag upplever att föräldrarna ändå vågar säga en del för annars kan de ju vara som förälder att man inte vågar berätta de eller,... blir det som en nackdel för mitt barn eller så? Det är ju något som det absolut inte blir, man skulle ju aldrig behandla barnet annorlunda för att föräldrarna kritiserar oss. Jag tycker inte att det finns. Men som förälder kan man faktiskt känna så.

(Intervju med förskolläraren Eva)

Samverkan handlar om ett nära samarbete mellan verksamheten och föräldrar där de inblandade ska behandlas med respekt och förståelse för den individ den är (Jonsdottir och Nyberg, 2013). Problematiken kring samarbetet med föräldrarna beskriver pedagogerna som brister i kommunikationen mellan föräldrar och personal där missförstånd skapas, vilket styrker Enös (2013) teorier om att vara tydlig och konkret i informationen som går ut till föräldrarna. Vikten av att hålla barnen utanför situationer belyser även Karin då vuxnas förhållningssätt påverkar barnen till stor del:

...som vi säger på alla föräldrarmöten och annat att det ska vara en öppen förskola/skola, de ska känna sig välkomna och att vad som än, alltså både positivt och negativt ska dom ta upp, att vi kan bli hemmablinda utan att ingen fråga är för dum att ställa... Men ändå som vi sa nu på sista föräldrarmötet att försöka hålla barnen utanför, för på något sätt, har dom något negativt om förskola/skola och pratar med barnen så ser ju barnen förskolan och skolan som dålig också. Så vi försöker, rak dialog och viktigt med en öppen samverkan men är det negativt så att inte blanda in barnen. Så ser vi på det..

(Intervju med förskolechefen, Karin)

Samtliga respondenter belyser vikten av att skapa en förtroendefull relation till föräldrarna, de arbetar för att skapa en mötesplats där alla föräldrar och barn ska behandlas med respekt och förståelse.

Genom att lyssna på föräldrarnas synpunkter, uppmärksamma dem varje dag vid hämtning och lämning samt att tala om och med barnen på ett positivt vis skapar pedagogerna möjligheter för en öppen relation där föräldrarna känner sig välkomna och trygga i verksamheten.

5.1.2 Föräldrasamverkan i praktiken

I intervjuerna framkommer det att pedagogerna tycker att en viktig utgångspunkt för bra föräldrasamverkan är olika kommunikationsformer. Enö (2013) menar att kommunikationsformerna, som kan vara föräldramöten, drop-in-besök eller via en blogg kan vara viktiga delar för att få en fungerande föräldrasamverkan i förskolan, att dialogen med föräldrarna ska bli positiv och öppen.

Jag tycker att den dagliga kontakten är jätte viktig, att man är väldigt tillmötesgående, att man hinner med varje barn och förälder när de kommer eller går.

(Intervju med förskolläraren Petra)

Petra är en av de medverkande pedagogerna som poängterar att den dagliga kontakten är viktig för att samarbetet mellan pedagogerna och föräldrarna skall fungera. Tamburkontakten, den dagliga kontakten sker vid lämning och hämtning både i hallen och ute på gården. Att få den dagliga kommunikationen med föräldrarna kan vara svårt påpekar pedagogerna då de tror att på grund av tidsbrist är det svårt att hinna med alla föräldrar varje dag. Under vissa tidpunkter går många barn hem samtidigt, då kan kommunikationen med föräldrarna bli begränsad på grund av tillgänglighet av personal. Lilian presenterar sin lösning på problematiken kring tidsbegränsningar på följande vis:

Föräldrasamverkan är mycket så kallad tamburkontakten. Den dagliga kontakten är jätteviktig, där får man läsa av föräldrarna.

Idag känner man att de ser ut att ha bråttom och då tar jag kanske den informationen imorgon istället.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

Lillian poängterar att det ibland är föräldrarna som inte har tid att stå och prata med henne för att de har bråttom, där hon belyser vikten av att visa förståelse. Lillian brukar ta informationen föräldrarna missar en annan dag när föräldrarna har tid. Om det handlar om nödvändig information, till exempel vid eventuella olyckor eller konflikter mellan barnen, så tar hon alltid ta det samma dag. En stor del av arbetet i förskolan med de mindre barnen handlar om omvårdnad. I Läroplanen för förskolan står det att förskolan skall vara ett stöd till föräldrarna för barnens omsorg och uppfostran (Skolverket, 2013). Då vi talar om de yngre barnen är det viktigt att omsorgs och uppfostransbiten som sker i hemmen går hand i hand med barnens utveckling som sker i verksamheten. Vikten av att kommunikationen mellan pedagoger och föräldrar fungerar och sker kontinuerligt blir av denna anledning påtaglig (Enö, 2013).

Empirin visar att några pedagoger anser att det ligger i föräldrarnas ansvar att ta till sig informationen om vad som har hänt under dagen. En del av föräldrarna får pedagogerna själv ta kontakt med, för att nå fram med den dagliga informationen. Pedagoger nämner att det finns både föräldraansvar och pedagogansvar, att pedagogerna och föräldrarna skall ha olika ansvarsområde.

... den dagliga kontakten med föräldrarna till barnen i denna ålder är viktig. Eftersom de inte är så språkliga i denna ålder. Det som tas upp ofta är till exempel hur de har ätit eller om de till exempel har sovit. Den själva omvårdnadsbiten. Sen är det ju upp till oss att berätta om deras lärande här. För det ser ju inte föräldrarna. Utan det får vi ju berätta om vad som har hänt under dagen...

(Intervju med förskolläraren Lilian)

I detta citat tar Lilian upp sina tankar om vilken information som föräldrarna är intresserade av att ta till sig när det handlar om de yngre barnen. I intervjuerna framkommer det att pedagogerna informerar föräldrarna om själva omsorgsbiten och hur det har gått under dagen, den information som föräldrarna är intresserade av att få reda på.

I läroplanen för förskolan så ses lärande och omsorg som något som sker tillsammans (Skolverket, 2013).

Om pedagogerna och föräldrarna kommunicerar med varandra angående barnens lärande och omsorg kan det skapa bättre förutsättningar för barns lärande och välbefinnande i både förskolan och hemmet. Jonsdottir och Nyberg (2013) menar att samarbetet mellan pedagogerna och föräldrarna bidrar till en ökad förståelse för varandra och följderna blir då att båda växer i sina roller, pedagoger och föräldrar.

Flising, Fredriksson och Lund belyser (1996) att samverkan handlar om den kontinuerliga kontakten mellan föräldrar och pedagoger och inte enbart vid eventuella problem. Pedagogerna talar om att kommunikationen ska ske fast det handlar om vardagliga rutiner och inte bara när de handlar om problematiska situationer.

Vi skriver på tavlan varje dag, de måste ta det vuxenansvaret att läsa den övergripande informationen om vad som händer.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

I hallen på avdelningarna har de en tavla där det står vad som har hänt under dagen och vad som kommer hända. Här i citatet ovan menar Lilian att föräldrarna har ett ansvar att ta sig den tiden att läsa det. Information som inte finns tillgänglig åligger inte föräldrarna utan då är det pedagogernas ansvar att nå ut med den typen av information.

Tallberg Broman (2013) lyfter vikten av att pedagogerna tar hänsyn till föräldrarnas synpunkter, men att de på samma gång måste förklara för föräldrarna att det ligger i pedagogernas uppdrag att arbeta utifrån styrdokumentet för att nå målen. Majoriteten av de medverkande pedagogerna säger att föräldrarna vill vara med och ge förslag på olika sätt så att de kan vara delaktiga med arbetet i förskolan. Ett exempel är föräldrar som bett om att förskolan kunde ha dagar där föräldrarna fick vara delaktiga i den dagliga verksamheten, för att se hur det fungerar. Tillfällen för föräldrarnas synpunkter och tankar ges vid föräldramöten och föräldraråd, men de är även välkomna att dela med sig i den dagliga verksamheten. De flesta pedagogerna tycker att det är bra när föräldrarna kommer med förslag på nya samverkansformer och hur arbetet kan ske. Pedagogerna lyfter här vikten av att det inte får gå utöver den dagliga verksamheten eftersom de måste följa läroplanen för förskolan.

Men till sist så är de ändå vi som planerar verksamheten utifrån barngruppens behov och läroplanen. Och våra möjligheter och intressen. För det är ju det allra värdefullaste man har som man lämnar här. Det är viktig uppgift som man har.

(Intervju med förskolläraren Eva)

Det är viktigt att föräldrarna får var delaktiga och ha inflytande men det ska inte bli för mycket som Eva nämner i citatet ovan, utan att pedagogerna måste anpassa sig till alla barn i barngruppen och inte bara till ett barn. Jonsdottir och Nyberg (2013) nämner att det viktigaste målet med föräldrasamverkan är att pedagogerna och föräldrarna skall göra det bästa för barnen i förskolan. Det som föräldrarna ibland ger förslag på är kanske inte det bästa om man tittar utifrån hela barngruppen, därför är det svårt att alltid genomföra förslagen från föräldrarna. Föräldrarna lämnar det allra värdefullaste de har till förskolan vilket ökar vikten av att förklara varför det inte alltid går att genomföra det föräldrarna vill. Målet är att föräldrarna fortfarande ska känna sig trygga till pedagogerna, om föräldrarna känner sig trygga då känner barnen sig också trygga.

5.3.1 Arbetet och visionen kring föräldrasamverkan

För att skapa samverkan med föräldrarna har förskolechefen och pedagogerna gett exempel på vilka samverkansformer som skapar grunden för samarbete med föräldrar och vilka visioner de har med föräldrasamverkan. Undersökningen visar att denna förskola använder sig av olika samverkansformer för att skapa större möjlighet för föräldrarna att känna delaktighet och få inflytande i verksamheten.

Tallberg Broman (2013) menar att förskolan använder sig av flera nya samverkansformer utefter hur tekniken förändras i samhället och anpassar det efter föräldrarnas olika förutsättningar. Pedagogerna tror att det är svårare att få med föräldrarna i arbetet om inte samverkansformerna förändras. Pedagogerna från de olika avdelningarna tar upp samverkansformer som är individuellt och gruppbaseade. Några exempel på samverkansformerna som används är utvecklingssamtal, föräldramöte, drop – in, föräldraråd, arbetardagar, grillkvällar och månadsbrev.

En av samverkansformerna som enligt Karin har utvecklats är Pluttra. Pluttra är en blogg och ett verktyg där man visar vad som händer i verksamheten under dagen och där föräldrarna har möjlighet att följa barnens utveckling. Syftet med Pluttra är att kunna nå ut till fler föräldrar.

Vid drop-in-dagarna och grillkvällarna, skapas tillfälle för föräldrar att träffas och lära känna varandra. För att ge möjlighet till skapandet av föräldranätverken som Jonsdottir och Nyberg (2013) talar om krävs även dessa typer av samverkanformer.

5.2 Formella föräldrastödsprogram

I denna del besvaras den andra frågeställningen som lyder: *Erbjuder förskolan i fråga föräldrastödsprogram och i så fall på vilket sätt?*

Att barnens utveckling och välmående ligger i fokus genomsyrar denna studie, för att skapa möjligheter till barns utveckling krävs att pedagoger och föräldrar arbetar tillsammans. Men ibland räcker inte detta utan det krävs ytterligare resurser. Övervägande pedagoger som medverkat i denna studie är väl medvetna om vilka alternativ som finns att tillgå vid eventuella problemområden kring en barngrupp eller enskilt barn. Förskolläraren Eva talar om tre olika former av stöd som hon kan se inom verksamheten:

Resursteamet är mer inriktat på oss hur vi agerar mot barnen och även vad som händer här, men de tar också kontakt med föräldrarna och har ibland lite möte med föräldrarna. Men däremot familjeteamet handlar mer om föräldrarnas samarbete och deras gränssättande hemma. Familjeteamet arbetar även där socialen är inkopplad. Då kan de gå hem i hemmet och hjälpa till. Så det är de och plus att vi kan ge lite stöd med påklädning och så.

(Intervju med förskolläraren Eva)

Det första av de tre stöd som beskrivs ovan är ett resursteam som erbjuds av kommunen. Det andra stödet är familjeteamet som har fokus på kommunikationen mellan barn och föräldrar, alltså problematik utanför förskolans verksamhet.

Föräldrarna tar kontakt med familjeteamet och tillsammans arbetar de för att förbättra situationen hemma, ofta sker detta i grupper med fler föräldrar där liknande problem uppstått (Länsstyrelsen, 2013).

Eva berättar även att föräldrarna erbjuds sex samtalstillfällen utan att samtalskontakten journalförs, dock påpekar hon att om samtalskontakten misstänker att barnet far illa har de anmälningsskyldighet. Slutligen talar Eva om det informella stöd pedagogerna kan ge för att underlätta till exempel hämtning och lämning där de förbereder barnen en stund innan hämtningen genom att påminna dem om att mamma eller pappa är på väg och kanske till och med börja klä på barnen.

5.2.1 Föräldrastödsprogram

Bokström och Sarkadi (2013) menar att pedagogerna inte är ålagda att fungera som stöd i uppfostringsfrågor från föräldrarna utan att det handlar om hur pedagogerna förhåller sig till sin lärarroll. De belyser att denna form av stöd från pedagogerna går utöver arbetsuppgifterna. Personalen som medverkat i denna studie belyser övervägande det form av stöd som pedagogerna kan erbjuda på förskolan vilket ger studien en inblick i vikten de lägger vid att hjälpa föräldrarna i den mån de kan. Lilian påpekar dock att vid uppfostringsfrågor hänvisas föräldrarna till de formella stöd som finns tillgängliga då hon anser att de gjort vad de kunnat på förskolan och föräldrarna bör gå vidare om problematiken kvarstår:

Föräldrarna kan ringa KOMET och gå med i den gruppen om till exempel hjälp med barnuppfostringsfrågor och så eller andra till exempel socialen.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

Är det så att föräldrar tillsammans med pedagoger inte kan lösa de problem som finns i barnens vardag menar Bokström och Sarkadi (2013) att föräldrarna kan vända sig till de formella föräldrastödsprogram som finns att tillgå, till exempel KOMET. Resurserna som finns där har spetskompetens inom de problemområden det handlar om och bör därav kopplas in (Bokström & Sarkadi, 2013). Andra fördelar med de formella grupper som föräldrarna kan medverka i, menar förskolläraren Petra, innebär den stöttning föräldrarna får av varandra:

Om man har något problem eller att man oroar sig för något med sina barn. Så kan det vara bra att träffa andra föräldrar som har barn i samma situationer. Att man kan stötta varandra från själva utbildningen också. Jag tycker att det är bra att det finns i kommunen.

(Intervju med förskolläraren Petra)

Att inte känna sig ensam i ett problem som förälder anser Petra vara viktigt då det skapar en samhörighet även utanför förskolan där föräldrar kan träffas och diskutera sina problem med andra föräldrar i liknande situationer. Jonsdottir och Nyberg (2013) belyser vikten av att ge föräldrar möjlighet till att skapa föräldranätverk. De sociala sammanhang som skapas anses gynna barnens utveckling. De menar att syftet med nätverk är att småbarnsfamiljer ska kunna utbyta erfarenheter och stötta varandra i de olika vardagssituationer som uppstår.

5.2.2 Resursteamet

Kontakten pedagogerna har med resursteamet handlar inte enbart om att kunna lösa konflikter i barngruppen utan det medför även andra positiva faktorer.

Vi kan ringa dem om vi pratar allmänt om gruppen utan att behöva tillåtelse från föräldrarna. Till exempel hur gör jag med en grupp som gör såhär och såhär. Man kan alltså få ett eget personligt stöd i gruppen. Sin roll som förskollärare och barnskötare.

(Intervju med förskolläraren Lilian)

Lillian ser kontakten med resursteamet som ytterligare ett sätt att utveckla sin lärarroll med hjälp av resursteamets tips och idéer. Pedagogerna får genom resursteamet stöd som kan underlätta arbetet med barngruppen, i vissa fall kommer resursteamet till verksamheten och observerar för att undersöka var och när problematiken uppstår. Lilian påpekar också att pedagogerna kan kontakta resursteamet utan föräldrarnas tillåtelse om problematiken finns i en barngrupp där inga barn blir utpekade. Vid eventuella problem kring ett enskilt barn måste föräldrarna i första hand informeras. Analysen av empirin visar på en positiv inställning till föräldrastödsprogram men den visar även att det inte framgår tydlig information till föräldrarna vad det innebär och hur de kan få kontakt med föräldrasteamet:

Vi kan ju ta kontakten här när vi upptäcker något, men man kan också ge informationen till föräldrarna att det finns, för den är ju inte så tydlig. Det är kanske inte så många föräldrar som vet att det finns. Det är kanske något vi skall bli bättre på att informera om att det finns eller att de på något vis skall synliggöra sig mer.

(Intervju med förskolläraren Petra)

Övervägande pedagoger som medverkat i denna studie visar sig ha god kunskap kring ämnet föräldrastöd och vad det innebär, däribland förskolechefen. Dock visade analysen att det finns en osäkerhet hos en del vilket styrker det Petra beskriver. Informationen kring föräldrastöd bör förtydligas både för förskolans personal men även för föräldrar.

6. Slutsats och Diskussion

Studien visar att pedagogernas arbete med och förståelse av föräldrasamverkan är en avgörande faktor för hur samarbetet med föräldrarna fungerar. Resultaten visar att positiva och fördomsfria bemötanden från pedagogernas sida föder ett gott samarbete med föräldrarna, men det framkommer även en del problematik kring det ökade deltagandet från föräldrarnas sida. Pedagogerna anser att det ökade ansvaret innebär högre krav på hur de arbetar och förhåller sig gentemot föräldrar och verksamhet, att de alltid bör ifrågasätta sig själva och verksamheten i första hand då föräldrarna kommer med synpunkter och kritik.

Personalen reflekterar över deras förhållningssätt i specifika situationer där de belyser hur de hanterar kritiken de får från föräldrarna. Övervägande respondenter talar om denna typ av problem där de anser att det mestadels handlar om ett öppet förhållningssätt. De anser att det är positivt med input därför att input i sin tur kan leda till att de ifrågasätter sig själv och hur de arbetar. De belyser att om de klarar av att ta kritiken och vända den till något positivt och se det som en utvecklingsmöjlighet för den egna professionaliteten är det inte längre något problem. Pedagogerna lyfter vikten av att inte ta synpunkter och kritik personligt då synpunkterna inte handlar om dem som människor utan om hur de arbetar och planerar verksamheten.

Under intervjuernas gång visade det sig att samtlig personal ansåg att föräldrasamverkan framförallt handlar om den dagliga kontakten som sker i kapprummen, men allt eftersom intervjuerna fortgick började personalen komma fram till ytterligare faktorer som ingick i detta begrepp. De kunde se flera olika fördelar med att ta till sig och lyssna på föräldrarnas synpunkter. Flera av dem påpekade att detta medförde ett reflekterande tankesätt som utvecklade deras roll som pedagog. En del av pedagogerna anser att det kan vara svårt att hantera och möta föräldrarna i sådana situationer, där föräldrarna framför sina synpunkter, då de å ena sidan vill lyssna och ta till sig synpunkterna men å andra sidan måste hålla sig inom ramen för de nationella målen som ligger till grund för förskolan. Det är viktigt att pedagogerna är väl insatta i verksamhetens mål och rutiner för att på ett professionellt vis kunna möta föräldrarna.

Att all personal inom förskolan bör ges möjlighet till utvecklade kunskaper, framför allt kring förskolans rutiner, normer och värden, men också kring de olika begrepp som genomsyrar verksamheten, blir genom denna studie påtaglig då empirin visat en väsentlig kunskapsskillnad från pedagog till pedagog. Att införa någon form av seminarier för personalen kring olika begrepp som genomsyrar förskolans verksamhet ses därför som positivt för att förhindra att begreppen förlorar sin innebörd och att det reflekterande förhållningssättet inte stannar upp. Vi ställer oss frågande till vad som utgör denna problematik. Har det med utbildning och erfarenhet att göra? Vem har ansvaret för att ge eller ta reda på information? Hur arbetar ledningen med att förebygga denna tveksamhet kring förskolans uppdrag och vad som ingår i professionen? Vikten av att all personal arbetar mot samma mål anser vi är överhängande då det skapar en tydlig struktur i verksamheten och en säkerhet hos pedagogerna vilket förhoppningsvis speglas utåt till föräldrarna i form av trygghet.

Kraven för den ökande delaktigheten innebär en tidspress både för pedagoger och föräldrar. Trots en ömsesidig vilja till ett ökat samarbete, finns en oro där pedagogerna kan känna sig otillgängliga för föräldrarna som ibland behöver lite mer tid. Föräldrarnas oro innebär också en tidspress men det handlar om kraven de känner över hur man som förälder bör vara, att kunna pussla ihop alla vardagsrutiner en småbarnsfamilj redan har med de yttre faktorer som rör deras barn, så som att vara delaktig i förskolans verksamhet (Balldin, 2013). Undersökningen har visat hur viktigt det är med en ömsesidig förståelse för varandras erfarenheter och åsikter då det ligger till grund för ett fungerande samarbete mellan pedagoger och föräldrar.

Flera av pedagogerna beskriver att det huvudsakliga syftet med ökad föräldrasamverkan är att gynna barnens utveckling, att ett gott samarbete skulle medföra att pedagogerna tillsammans med föräldrarna hjälps åt för att föra barnen framåt i sin utveckling. Med det menar vi att föräldrar och pedagoger möts på halva vägen med de olika kunskaper och erfarenheter de besitter. Detta ger barnen en vidare utveckling som berör alla yttre faktorer barnen påverkas av, bland annat den sociala kompetensen och de olika ämneskunskaper som krävs för att kunna gå vidare i livet.

Att använda sig av de olika former av stöd som finns tillgängliga anser vi vara positivt då det inte enbart hjälper till att förbättra kommunikationen mellan pedagoger, föräldrar och barn utan att det även utvecklar både föräldrarnas roll och pedagogernas roll. Här talar vi både om resursteamet som pedagogerna kan använda sig av samt de olika föräldrastödsprogram som föräldrarna kan delta i. Dock ser vi att informationen kring detta är väldigt begränsad. Vi ställer oss frågande till om användningen av programmen skulle fungera bättre om alla pedagoger och föräldrar hade fått information om det. Vi ser inte att ett informationsblad till föräldrarna skulle vara tillräckligt utan personalen bör hålla ett informationsmöte kring föräldrastödsprogram. I början av detta examensarbete var kunskapen kring föräldrastödsprogram för oss närmast obefintlig. Efter undersökningen har betydande information och kunskaper utvecklats kring föräldrastödsprogram samt vikten av att samarbete mellan hemmet och skolan fungerar. Vi kommer i vårt framtida yrke arbeta med ett reflekterande förhållningssätt gentemot både barn och föräldrar.

Utöver syftet och frågeställningarna som ligger till grund för denna studie har det framkommit andra tankar och frågor under arbetets gång bland annat vem som ansvarar för information om arbetssätt i förskolan då vi genom denna process insett vikten av att alla pedagoger arbetar från samma grund. En mer genomarbetad intervjuguide hade kunnat ge oss de svar vi saknat. Det hade även varit intressant att veta hur pedagogerna arbetat på ännu en förskola, i ett område som skiljer sig från det vi valt att undersöka. Kanske hade pedagogerna där sett på begreppet samverkan ur ett annat perspektiv än det som framkom genom denna studie.

Vi anser att ytterligare en metod för studien hade varit till fördel då det enligt Larsen (2009) gett oss ett vidare perspektiv på ämnet och något att jämföra empirin med. Vi har diskuterat två andra alternativ till den redan valda metoden, kvalitativ intervju. Den ena är en enkätundersökning då vi anser att det dels gett oss ett generaliseringsperspektiv då vi kunde lämna enkäter på mer än en förskola och dels kompletterat empirin från intervjuerna. Vi har även diskuterat möjligheten till observationer, även där för att komplettera samt styrka empirin från intervjuerna.

Att ha gjort intervjuerna redan vårterminen 2013 underlättade arbetet tidsmässigt då intervjutillfällen samt transkribering är tidskrävande.

Undersökningen visade att den medverkande kommunen använde sig aktivt av föräldrastödsprogram. För att kunna säkerställa informationen kring de formella stöd som presenterats borde även en intervju med ansvarig i kommunen bokats in då detta hade styrkt materialet vi hämtat från informanten, respondenterna och från litteraturen.

Tankar kring fortsatt forskning

De tankar och frågor som hade varit intressant att forska vidare kring är bland annat hur ledningsgruppen arbetar för att få personalen inom förskolan att arbeta utefter samma mål och utifrån samma grund? Om alla pedagoger arbetat utifrån samma grund, skulle det medföra ett aktivare användande av de stödprogram som finns tillgängliga för förskolan? Det hade även varit intressant att veta om begreppet föräldrasamverkan skiljer sig åt om förskolorna befinner sig i olika geografiska områden.

7. Referenslista

Litteratur

Balldin, Jutta (2013)

Mamma i tid. I: Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.): *Föräldrar, Förskola och Skola: Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Bokström, Pär & Sarkadi, Anna (2013).

Föräldrastöd i förskolan. I: Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.): *Föräldrar, Förskola och Skola: Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2009).

Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Enö, Mariann (2013).

Kommunikation och samverkan i mångkulturella skolor. I: Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.): *Föräldrar, Förskola och Skola: Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Flising, Lisbeth, Fredriksson, Gunilla & Lund, Kjell (1996).

Föräldrakontakt: En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete: En handbok. Stockholm: Informationsförl.

Halvorsen, Knut (1992).

Samhällsvetenskaplig metod. Lund: Studentlitteratur

Jonsdottir, Fanny, Nyberg, Eva (2013).

Erkännande, Empowerment och Demokratiska samtal. I: Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.): *Föräldrar, Förskola och Skola: Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Larsen, Ann Kristin (2009).

Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011).

Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Repstad, Pål (1999).

Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Tallberg Broman, Ingegerd (2013).

Föräldrasamverkan i förändring. I: Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.): *Föräldrar, Förskola och Skola: Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Internetkällor

Länsstyrelsen (2009), *Föräldrastöd i Skåne, Metoder och spridning*

- Tillgänglig som PDF:

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/folkhalsa/alkohol-narkotika-tobak-och-doping/F%C3%B6r%C3%A4ldrast%C3%B6diSk%C3%A5ne.pdf>

(Hämtad 2013-09-10)

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket

- Tillgänglig på Internet:
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> (Hämtad 2013-05-23)

Resursteam

- Tillgänglig på internet:
  - www.svalov.se%2Futbildning--barnomsorg%2Fcentralt-resursteam.html&h=WAQH7JkOj
  - <http://www.lerum.se/Utbildning-och-barnomsorg/Elever-med-sarskilda-behov/>
  - <http://www.ekero.se/Utbildning-och-barnomsorg/Ekero-Resursteam/>
(Hämtad 2013-09-05)

Skollagen

- Tillgänglig som PDF
<http://rkrattsdb.gov.se/SFSdoc/10/100800.PDF> (Hämtad 2013-05-23, samt 2013-10-22)

Skolverket

- Tillgänglig på internet:
<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik/grundskola/beskrivning-av-statistiken/2.592>
(Hämtad 2013-09-05)

Stockholms stad, *KOMETprogrammet* (2013) "En forskningsbaserad metod för föräldrar och lärare"

- Tillgänglig på internet:
<http://www.kometprogrammet.se/> (Hämtad 2013-09-17)

Vetenskapsrådet (2002).

- Tillgänglig på internet:
http://www.ibl.liu.se/student/bvg/filarkiv/1.77549/Forskningsetiska_principer_fi_x.pdf (Hämtad 2013-05-23)

Bilaga 1

Intervjuguide

Personen i fråga:

- Namn, bakgrund, arbete (hur länge inom detta yrke), utbildning

Föräldrasamverkan:

- Arbetet kring föräldrasamverkan på din arbetsplats...
(samverka, medverka, påverka, samarbeta)
- Former av kommunikation med föräldrarna? Fungerar dessa bra? Tankar kring val av arbetssätt...
(veckobrev, föräldramöten, drop-in, utvecklingssamtal osv.)
- Tankar föräldrasamverkan, vision, hur skulle du vilja jobba med delaktighet och inflytande?
Dåtid, nutid, framtid – vad handlar det om, Förutsättningar, attityder, yttre/inre krav?
- Vad och hur påverkar samverkan med föräldrarna?
Tankar kring mer/mindre delaktighet/inflytande
Fördelar/Nackdelar med föräldrasamverkan?
(pedagogisk planering, daglig verksamhet, samarbete kring,)
- Synpunkter från föräldrarna, hur tas dessa till vara på? Vad för typ av synpunkter?

Föräldrastödsprogram

- Hur arbetar ni med föräldrastödsprogram?
- Vilka erbjuder ni och varför just dessa?
- Vid vilka förekommande problem kan dessa program erbjudas? Hur jobbar ni med detta på förskolan?

Övriga kommentarer?

Är det något du vill berätta som vi missat här ovan?

Bilaga 2

Hej!

Nu har vi, Therese och Sandra, kommit så långt i vår utbildning till Förskollärare och Grundskollärare att det är dags att skriva examensarbetet. Ni som får detta informationspapper har valt att medverka i intervjuerna till denna undersökning.

Syftet med vårt examensarbete är att försöka ta reda på hur ni känner angående den föräldrasamverkan som finns på förskolan som ni arbetar på och vad ni tycker att föräldrasamverkan är. Vi kommer spela in intervjun, för att fånga all empirin från intervjun som ni medverkar i.

All empiri som vi får in från era intervjuer kommer bara användas till denna undersökning och inte till andra skäl. Allt i intervjun är anonymt och kommer därför inte nämna något som kan kopplas till er.

Vi kommer bestämma vilken dag och tid med er som intervjun kommer ske.

Tack på förhand

Therese och Sandra